

Гергана КУШЕВА

ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”, Велико Търново, България
g.kusheva@ts.uni-vt.bg

**МАНИПУЛАТИВНА УПОТРЕБА НА ЧУЖДА РЕЧ ПРИ
СЪЗДАВАНЕТО НА ОБРАЗА НА ИЗВЕСТНИ ЛИЧНОСТИ В
БРИТАНСКИТЕ ТАБЛОИДИ *THE DAILY MIRROR* И *THE SUN***

Gergana KUSHEVA

St. Cyril and st. Methodius University of Veliko Tarnovo, Bulgaria
g.kusheva@ts.uni-vt.bg

**MANIPULATIVE USE OF REPORTED SPEECH IN THE CREATION
OF THE IMAGE OF FAMOUS PEOPLE IN THE BRITISH TABLOIDS
THE DAILY MIRROR AND *THE SUN***

The paper deals with the manipulative use of direct and indirect speech in the texts about famous people in the British tabloids *The Daily Mirror* and *The Sun*. The manipulative use of phrases for introducing the sources of information is being analysed, namely: attribution to unknown sources, by specifying the time when the news happened; an approximate specification of the source of information; the use of synonymous phrases for giving information, as well as the manipulative use of passive constructions. The incorrect use of inverted commas in the sentences with direct speech shows distancing from the veracity of the statements, made in the text.

Keywords: manipulation, source of information, linguistic devices, direct and indirect speech

В статиите за известни личности, които четем в ежедневните британски таблоиди, информацията за техния живот често се представя чрез неназовани източници. По този начин изданието не се ангажира с истинността на представената информация, новината се превръща в слух, а за читателите е интересно да четат новини-слухове. За този феномен има обяснение. „Слухът е информация, в която желаем да вярваме. Дори понякога желанието да се вярва е толкова голямо, че то разтърсва обичайните критерии за реализъм и достоверност” (Капферер 1992: 78).

Целта на настоящата статия е да представи манипулативната употреба на чужда реч при създаването на образа на известни личности в британските таблоиди *The Daily Mirror* и *The Sun*. Анализирани са статии от двата ежедневника, издадени в периода октомври – декември 2012 г.

Според Норман Феърклав (Fairclough 2003: 219), най-често срещаната форма на интертекстуалност е преразказването. То може да бъде или да не бъде свързано с определени източници, а речта може да бъде предадена по различни начини, например чрез пряка или непряка реч. Първият случай се използва по-често с манипулативна цел от ежедневните британски таблоиди.

Въвеждането на източниците на информация в статиите за известни личности се осъществява най-често с израза „a source said” или по-конкретния вариант с уточняване на времето – „a source said yesterday”. В примерите, в които се използва изречение „a source said”, често преките цитати се базират само на този неизвестен източник, без да има цитати на участниците в действието.

„**Oh boy Adele**” (09.12.12) е статия, която четем в изданието *The Sun*. Основната тема на статията е пропусъкът на певицата Адел и годеникът и Саймън Конеки да регистрират новородения си син в рамките на 42 дена след раждането. След заинтригуващото и подвеждащо заглавие, което предполага съществуването на сериозен проблем, свързан с известната изпълнителка, от същинския текст разбираме, че тя и годеникът ѝ едва ли ще бъдат наказани. Източникът на информацията е споменат като „a source” – „a source said: „Cops are hardly going to be banging on their door tomorrow and it’s probably just an oversight on their part. Всички останали цитати в текста са на неуточнения източник, без да има цитати на Адел или годеника ѝ.

Текст, в който всички цитати са базирани на неупоменат източник, откриваме и в изданието *The Daily Mirror*. „**Cheryl’s booze ban ahead of Irish gig**” (03.10.12) е заглавието на обширна статия, в която четем за предстоящия първи концерт на Черил Коул като самостоятелен изпълнител извън групата *Girls Aloud* и притесненията ѝ преди излизане на сцена. Три пъти в текста за въвеждане на цитатите се използва изречение „a source said”, но на читателя не става ясно тази информация от един неспоменат източник ли е, или от няколко. В текста се използва и фразата „insiders have revealed”, която също поставя под съмнение истинността на представената информация. В началото на текста откриваме следния цитат, без крайни кавички: „Lots of other artists swear by having a few drinks before a performance, but Cheryl won’t be doing that. Заключение изречение на статията е същото, като разликата е в последната дума и липсата на кавички: „Lots of other artists swear by having a few drinks before a performance, but Cheryl won’t do that. Чрез повторението на едно и също изречение таблоидното издание умело манипулира читателя, като идеята, която внушава, е, че певицата може и да не спази обещанието си. Изграждането на негативен образ на певицата се постига чрез много умело манипулиране, което при пръв прочит може да остане дори незабелязано.

Позоваване на неизвестен източник с посочване на времето е вариант на анализирания вече похват. Уточняването на времето, когато за първи път е станала известна новината, не намалява манипулативния ѝ ефект, а само привидно създава впечатление за конкретност на представената информация.

Наблюдават се и варианти с приблизително уточняване на източника и употреба на думата „source”, без точно споменаване на името му. В статията **„Robbie’s not the one for radio one”** (*The Daily Mirror*, 06.11.12) основната новина е конфликтът между певица Роби Уилямс и DJ Ник Гримшор. Манипулацията спрямо читателя започва още от заглавието на текста. Категоричността на твърдението, базирана на игра на думи, предполага наличието на конфликт. След прочита на статията обаче става ясно, че като малък диджеят е обичал да слуша песните на *Take That*, но счита, че днес тринадесет и четиринадесетгодишните предпочитат да слушат групата *One Direction*, факт, който не може да се счита за сензация. Дали в действителност съществува конфликт между двамата музиканти, остава неясно, защото единственото позоваване в целия текст е на „a source close to the Take That singer”.

Раздялата между певицата и актриса Селена Гомез и певица Джъстин Бийбър е основната новина в статията **„Gomez dumps Bieber”** (11.11.12), поместена в изданието *The Sun*. Дали това наистина се е случило или е поредния слух около широко обсъжданата двойка, остава загадка за читателя. В текста за раздялата е представена само една гледна точка – тази на неизвестни източници: „pals said yesterday”, „a source close to Selena – who dated the singer for two years”, „a friend of Selena”. Изданието се опитва да подсили достоверността на информацията, като казва на читателя, че източникът, който разкрива новината, е много близък до самата изпълнителка. В дадения случай имаме „олимпиаец в ситуация на събитие” (Морен 1995: 140–141) – умело използван манипулативен похват, насочен към емоциите на читателите.

Голямо е разнообразието при използването на синонимни изрази на „the source” за представяне на информация – „insider”, „pal”, „onlooker”, „spokesman”, „recent reports”, „another interview” и съответните по-конкретни варианти: „another insider”, „US sources”, „show insider”, „BBC insider”, „X factor insider”. Посочените изрази се откриват най-вече при създаване на образа на известни певци, актьори, мениджъри, политици и членове на Кралското семейство.

„Insider”, „pal” и „onlooker” са най-често използваните синонимни варианти.

Информация за личния живот на певецът от *Union J* – Джей Джей Хамблет, откриваме в статията **„JJ’s brazil nuts”** (*The Sun*, 27.11.12). От текста читателят научава за тайните срещи на певица с бразилска танцьорка, Рити Перейра, като източникът на информация е „an insider” – „An insider said: „JJ couldn’t take his eyes off Rithy the first time he spotted her backstage at the X factor. Източникът на информация е свидетел на действието и умело представя случилото се като истина. Заинтригуван от новините около личния живот на известния изпълнител, читателят с интерес ще прочете текста, привлякъл вниманието му. „Няма голямо значение дали информацията е достоверна или не, ефектът, който тя поражда, е достатъчен, за да узакони появата ѝ (Капферер 1992: 54).

Употребата на „an onlooker” също често се използва с цел манипулация на адресата. В статията „**Nic can't wait for UK it**” (*The Sun*, 08.10.12) е представен конфликт между Никол Шерцингер и неуточнен телефонен събеседник, станал на летището в Ню Йорк, преди отпътуването ѝ за Великобритания. Конфликтите ситуации и събития, в които участват известни личности, са критерии, които правят новините продаваеми. Съществувал ли е подобен конфликт, остава неясно поради неназоваване на точните източници на информацията. Изданието се позовава основно на неупоменати приятели на изпълнителката – „an onlooker said”, „the pal added”, „a pal said”. В края на текста авторът цитира и самата Никол Шерцингер: „After landing she tweeted: „Guess who just moved to London! 6 am and I've just touched down. Let's play ball!” Емоциите, изразени чрез думите на изпълнителката, са в противовес на информацията, представена в началото на текста. Възклицателните изречения описват еуфорията на изпълнителката и радостта ѝ от пристигането ѝ във Великобритания. Смесването на информация от неназовани източници и цитат от участника в действието внася объркване у читателя и помага на таблоида да внуши точно определена идея. „Тъй като авторите напълно контролират това, което преразказват, те притежават голяма власт и могат да пресъздадат това, което е най-удобно за тях. Ако са свидетели на даден разговор, те могат да го пресъздадат изцяло или само части от това, което считат, че е важно, като предават думите на хората, които считат за важни и оставят настрана позовавания, които биха били уместни от различна гледна точка” (Coulthard, 1992: 71).

Варианти на анализирания похват се срещат често в текстовете, в които четем за известни певци. От статия за Джъстин Бийбър „**Vegan diet a mis-steak for Justin**” (*The Daily Mirror*, 02.10.12), разбираме, че певецът е станал веган, но промяната в хранителните му навици е довела и до промяна в поведението му, като го е направила „непоносим”. Информацията не е потвърдена от официални източници. Използвана е пасивната конструкция „it has been claimed”, както и изразите: „US sources claimed”, „a source said”, „a source added”. И тук, както и в повечето от посочените примери, в заглавието са използвани поредица от манипулативни похвати с цел привличане вниманието на адресата: употреба само на лично име на известната личност, игра на думи – *mistake* (грешка) и разделяне думата на срички, като втората е написана като *steak* – пържола.

Фрапиращ пример намираме в изданието *The Daily Mirror* – „**Tulisa's given a frocky ride**” (08.10.12), където източникът на информация е наименуван като *a mole* (къртица). Статията обсъжда външния вид на изпълнителката, заради който тя е критикувана в Tweeter. Написана е в първо лице, като по този начин се постига достоверност и ефект на присъствие на автора. Авторът посочва източника на информацията за новината по следния начин: „A mole tells me: „Tulisa wanted a new look in time for the live shows so she decided to go brunette. Even Louis Walsh had been telling her that blond wasn't her best colour. Употребата на сегашно просто време на глагола, въвеждащ цитата, спомага за

създаване на впечатлението, че действието се развива пред очите на читателя. Демонстрирането на близки отношения с изпълнителката е подчертано и чрез употребата на съкратена форма на личното ѝ име „Tu”. Използваният похват също допринася за автентичното звучене на разказаната история. Но директната употреба на думата *mole*, както и всички от изброените похвати, са пример за неавтентичността на направените в текста твърдения и след критичен прочит от страна на читателя те лесно могат да бъдат открити.

Внимание заслужава и друг пример от същото издание, в което за въвеждане на неназован източник се използва пасивната конструкция „I am told”. От текста, озаглавен „**Lew’s beefed up security**” (*The Daily Mirror*, 15.10.12), разбираме, че певицата Леона Луис ще подсили охраната си при среща с фенове в Лондон, защото преди три години, при празнуване на годишнина, тя е била ударена в лицето от фен. Анонимният източник се въвежда със следната конструкция: „I am told: „There will be a crack team of personal security surrounding Leona at all times, and staff have been told to be extra vigilant. В края на цитата няма завършващи кавички. Употребата на пасивна конструкция и на първоличното местоимение *I*, предполагат създаване на изкуствена близост с читателя и автентичност на представената информация. Акцентира се и върху идеята, че именно той, авторът на текста, е получил конфиденциалната информация, която съответно е споделена с читателите на изданието. По този начин те се чувстват значими и част от една запозната с тайните на звездите общност. При по-внимателен прочит на статията обаче читателят може да открие и друга манипулативно представена информация. Гръмко звучащото заглавие, насочващо вниманието към сериозен проблем, който певицата евентуално може да има, в текста придобива друго значение. Последното изречение, което отново е цитат от неназован източник, акцентира върху смелостта на певицата и твърдата ѝ решеност да се справи със ситуацията. „But Leona’s determined to put the past behind her and go in with a smile on her face”.

Интересно е да разгледаме текстове, в които четем за „лица с особен статус” (Стоянов 1999: 188), в частност членовете на Кралското семейство. В голяма част от текстовете, в които има информация за членовете на Кралското семейство, тя е представена отново чрез неназоваване на точните източници. Заглавието „**Will’s 007 date**” (*The Daily Mirror*, 07.11.12) привлича вниманието на читателя с препратката към филма за Джеймс Бонд и звучи актуално, във връзка с летните олимпийски игри, проведени в Лондон през 2012г. От текста става ясно, че Принц Уилям и Кейт Мидълтън са гледали *Skyfall* в местно кино. Източникът на информация е споменат като „a person at the Cineworld cinema in Llandubdo, North Wales”. В статията за Принц Хенри, „**Prince fires on Taliban**” (*The Sun*, 12.10.12), посветена на участието му в акция с хеликоптер, насочена срещу талибански цели, източникът на информация е въведен по следния начин: „a military source said yesterday: “He is genuinely risking his life.”

Манипулативната употреба на анализирания похват е пряко свързана с глаголите, които се използват за въвеждането на пряката реч. Най-често сре-

щаният глагол за въвеждането на цитатите в текстовете за известни личности е неутралния глагол *say*. Той се използва непосредствено след прекия цитат, независимо дали изречението завършва с кавички, или не. При неутралните глаголи *say* и *tell* акцентът е върху речта на вършителя на действието, като авторът се дистанцира от предадените думи. Но според Халидей, цитатите са израз на паратактични вътреизреченски отношения и разказвачът винаги има властта да контролира, дори когато представянето на цитата е неутрално (цит. по Coulthard 1992: 74).

В примерите, в които се използва неутралният глагол *say*, акцентът в информацията в цитата е свързан с професионалните успехи на известните личности. В статията „**Chris clings to his dream**” (*The Daily Mirror*, 23.10.12) откриваме думите на спортиста Крис Харис, свързани с твърдото му желание да защити световната си титла по спидуей след пропуска му да спечели уайлд кард: „But Harris, 30, said: „I still want to be in it – all I can do is start again and fight to get back.” В издание на *The Sun* също откриваме заглавие на текст за известен спортист, в което се прилага същия похват: „**Andy call is All-right**” (05.10.12). Основната информация в текста е, че футболистът Анди Капол ще участва в мачовете срещу Сан Марино и Полша, въпреки че не се е възстановил напълно след контузия. Думите на мениджъра Сам Алардайс са въведени по следния начин: „And while most bosses would rather keep a recovering star in cotton wool, Allardyce said: „I am glad. „Going off to England would be a good thing for us and him because he is short on match fitness. „I’ll liaise with Roy but Andy’s in a position to play. He must just be careful about fatigue because that’s what brings injuries. „Helping him to perform for England and catch up on match fitness would be ideal for the pair of us.” В конкретния случай, преди цитата с изказването на мениджъра изданието си позволява коментар, свързан с практиката при мениджърите да пазят състезателите с контузии. По този начин думите в самия цитат придобиват още по-голяма стойност и значение.

Освен за изграждане образа на спортисти, похватът се използва и при създаване образа на други известни личности. В брой на *The Daily Mirror* например откриваме информация за певица Оли Мюрс, който предстои да запише песен с рапъра Фро Рида. Заглавието на статията е „**Olly goes with Flo in the studio**” (02.10.12). Думите на певица са въведени с неутралния глагол *say*, като и тук акцентът е върху професионалните занимания на двамата изпълнители: „And Olly, 28, said: „So, getting Flo Rida on the record was kind of easy. „He said: „I think my career, where it’s got to, where it’s gone it just feels right at the moment.”

За въвеждане на пряка или непряка реч по-рядко се използват асертивните глаголи – *confess* и *admit*. Чрез тях авторът изразява своето мнение спрямо думите в цитата (Coulthard 1992: 74). Употребата на *admit* предполага, че това, за което говори, е нещо лошо и то е свързано по някакъв начин с говорещия (Searle и Vanderveken 1985: 189). Анализираният похват се използва най-често в статиите за известни спортисти, актьори и певци. В примерите, в които *admit*

се използва като глагол за въвеждане на пряка реч, извършителят на действието признава грешка, която е направил. Целта на използвания похват е постигане на „парасоциална връзка” (Perse и Rubin 1989: 59) с читателя.

В статията „**Halfway to glory**” (*The Sun*, 30.12.12) Алекс Фергюсън признава, че Ван Перси и Пол Шоулз, които не са били в началната единадесетица на отбора, са помогнали за спечелването на мача: „Ferguson admitted: „Van Persie changed the game for us. „West Brom were dominating the second half. When I brought him and Paul Scholes on, they settled the game down for us.”

В примерите, в които *admit* се използва за въвеждане на непряка реч, целта на авторите е да пресъздадат автентичност на текста – присъствие на даденото събитие и демонстриране на близост с известната личност. В статията, озаглавена „**Gwyneth at peace with turning 40**” (*The Daily Mirror*, 08.10.12), актрисата Гуинет Полтроу признава, че се е притеснявала от това, че навършва 40 години, но че сега вече е щастлива от този факт. „Gwyneth Paltrow has admitted she was „worried” about turning 40 – but feels „happy” now it’s over.”

В таблоидните издания *confess* се използва както с основното си значение, предполагащо отговорност за определени действия от страна на говорещия, които са много лоши (Searle и Vanderveken 1985: 189), така и с представяне на конфиденциална информация, която е достъпна само за читателите на изданието. Във всички примери думите на вършителя на действието са въведени като непряка реч. Глаголът *confess* се използва както в сегашно, така и в минало време. Чрез употребата му в сегашно време се постига по-голяма автентичност на текста, а читателите обичат за четат за събития, които се развиват „тук и сега”.

В изданието *The Daily Mirror* откриваме следното заглавие „**Bond: Her Maj was games for a laugh**” (08.10.12). В статията четем за подготовката на каскадата по време на Олимпийските игри в Лондон, в която участват Кралицата на Великобритания и актьорът Даниел Крейг. Актьорът обяснява, че Кралицата се е забавлявала по време на снимките, но признава, че той е бил недоволен заради ограниченото пространство, в което са били снимките, а и поради факта, че са снимали в почивния му ден: „But Bond actor Daniel confessed that he was a bit of a misery during the shoot.” Актьорът също обяснява, че снимането на каскадата с Кралицата е планирано като сериозна сцена, но много от зрителите са я възприели като нещо забавно. Оформянето на заглавието на статията също заслужава внимание. Актьорът Даниел Крейг е именуван чрез екранния си образ, а обръщението към Кралицата е посредством съкратената форма на нейната титла.

В примерите, в които *confess* се използва като начин за предаване на конфиденциална информация, глаголът служи и за въвеждане на непряка реч. Най-често го откриваме в статии за известни певци: „**Selena: We Just adore Disneyland**” (*The Daily Mirror*, 01.10.12). Информацията в текста е за романтичната двойка Селена Гомез и Джъстин Бийбър и техните редовни посещения в Disneyland. В текста певицата признава, че когато приятелят ѝ е бил на

световното турне, той ѝ е липсвал много: „And Selena confesses she misses the Boyfriend singer since he departed on his world tour”. Интересна е употребата на съществителното име *Boyfriend*, изписано с главна буква. Изданието се придържа към критерия за превръщането на събитие в новина – представянето на „олимпиец в ситуация на събитие” чрез наблягането на факта, че това е голямата любов на изпълнителката.

В пунктуационно отношение често наблюдавано явление е употребата на изречения, в които има начални кавички, но в края на изречението липсват затварящите кавички. По този начин изданието се дистанцира от достоверността на представените в изреченията твърдения. Написано без завършващи кавички, съобщителното изречение звучи като въпрос, на който читателите сами трябва да отговорят: Вярна или невярна е информацията в текста?

В статия в изданието *The Daily Mirror* „**Kylie has no plans to raise Voice**” (13.10.12) четем, че певицата Кайли Миноуг няма намерение да става съдия в риалити формат като своята сестра Дани Миноуг. При въвеждането на думите на изпълнителката в началото на изречението са използвани кавички, но в края – не: „She said: „To my knowledge, no, I’m not doing the *Voice* next year. Съмнения във верността на изявлението се пораждат и от употребата на израза „it had been rumoured” в началото на текста.

Похватът се използва умело и в таблоида *The Sun*. От статията „**Emma’s stalker terror in woods**” (13.10.12) читателят научава, че актрисата Ема Уотсън е била преследвана от недоброжелател на снимачната площадка. Тя се е усъмнила, че това е същият човек, за когото е подозирала, че я е преследвал и преди. Думите на неизвестния източник са изписани с кавички в началото на изречението, а в края липсват кавички: „The man managed to slip on to the set with some vistor and the approached her. След прочита на изреченията, оформени пунктуационно по описания начин, у читателя остава впечатлението, че предадената информация не е достоверна, а само поредния слух, свързан с живота на известите личности.

Тенденция в текстовете, в които четем за известни личности е манипулативна употреба на чужда реч при въвеждане на източниците на информация. Дадена новина се представя като слух, като за тази цел се използват различни езикови похвати. „Слухът привлича, защото дава възможност да се разбере светът, като значително го опростява и открива в него един определен ред. Способността му да обединява в едни и същ обяснителен сценарий много факти е един от основните фактори за неговата привлекателност” (Капферер 1992: 75). Създаден по този начин текстът не представя точна информация за дадено събитие или човек. Познаването на манипулативните езикови похвати, чрез които това е постигнато, улеснява читателя за правилното разбиране на медийния текст.

ЛИТЕРАТУРА

- Капферер 1992:** Капферер, Ж. *Слуховете*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”. **Kapferer 1992:** Kapferer, Zh. Sluhovete. Sofiya: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kliment Ohridski”.
- Морен 1995:** Морен, А. *Духът на времето*. София: Издателска къща “Христо Ботев”. **Moren 1995:** Moren, A. Duhat na vremeto. Sofiya: Izdatelska kashta “Hristo Botev”.
- Стойанов 1999:** Стояннов, К. *Обществените промени (1989–1996) и вестникарският език*. София: Международно социолингвистическо дружество. **Stoyanov 1999:** Stoyanov, K. Obshtestvenite promeni (1989 – 1996) i vestnikarskiyat ezik. Sofiya: Mezhdunarodno sotsiolingvisticheskoto druzhestvo.
- Coulthard 1992:** Coulthard, C. Reporting Speech in Narrative Discourse: Stylistic and ideological Implications <http://periodicos.ufsc.br> (30.07.18).
- Fairclough 2003:** Fairclough, N. *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social research*. London: Routledge, 2003.
- Perse, Rubin 1989:** Perse, E. & Rubin, R. Attribution in Social and Parasocial Relationships. // *Communication Research*, №3, 59 – 77.
- Searle, Vanderveken 1985:** Searle, J. & Vanderveken, D. *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.